

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKÎ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ
PROJESİ)

PAZARLAMA VE PERAKENDE

RİSK TESPİT ETMEK

ANKARA 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1.MAL RİSKLERİ	3
1.1.Risk (Tehlike) Kavramı	3
1.2. Belirsizlik ve Risk	4
1.3. Yangın Riskleri	6
1.3.1. Sivil Riskler	6
1.3.2. Ticari ve Endüstriyel Riskler	7
1.3.3. Hususi Riskler	7
1.4. Kaza Riskleri	7
1.5. Nakliyat Riskleri	8
1.6. Mühendislik Riskleri	8
1.6.1. İnşaat Riskleri	8
1.6.2. Montaj Riskleri	10
1.6.3. Makine Riskleri	11
1.6.4. Elektronik Cihaz Riskleri	11
1.7. Tarım Riskleri	12
1.8. Kredi Riskleri	13
1.8.1. İhracat Kredi Riskleri	13
1.9. Risk Analizi	13
1.9.1. Risk Analizi Nedir?	14
1.9.2. Risk Analizi Nasıl Yapılır?	14
1.9.3. Risk Analiz Örnekleri Mal Risk Analizi	18
1.9.4. Türk Sigortacılığında Risk Yönetimi	19
UYGULAMA FAALİYETİ	23
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	24
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	26
2. CAN RİSKLERİ	26
2.1. Hayat Riskleri	27
2.1.1. Yaşlılık	27
2.1.2. Emeklilik	27
2.2. Ferdi Kaza Riskleri	27
2.3. Sağlık/Hastalık Riskleri	27
2.4. Can Riskleri Analizi	28
UYGULAMA FAALİYETİ	29
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	30
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	32
3. İş yeri riskleri	32
3.1. Ticari Riskler	32
3.2. Tesadüfi Riskler	33

3.3. Mesleki Riskler	34
3.3.1 Mesleki Risk Kavramı	34
3.3.2. Çeşitleri.....	35
UYGULAMA FAALİYETİ	37
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	38
MODÜL DEĞERLENDİRME	40
KAYNAKÇA	44

AÇIKLAMALAR

KOD	343FBS001
ALAN	Pazarlama ve Perakende
DAL/MESLEK	Sigortacılık
MODÜLÜN ADI	Risk Tespit Etmek
MODÜLÜN TANIMI	Mal, can, iş yeri ile ilgili risklerin ve diğer riskleri tespit etme ile ilgili bilgilerin verildiği öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	Riskleri tespit etmek
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Mal, can ve işyeri ile ilgili riskleri ve diğer riskleri tespit edebileceksiniz. Amaçlar 1.Mal ile ilgili riskleri tespit edebileceksiniz. 2.Can ile ilgili riskleri tespit edebileceksiniz. 3.İş yeri risklerini tespit edebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Sınıf ortamı, bilgisayar laboratuvarı Donanım: Bilgisayar, projeksiyon,
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Her öğrenme faaliyeti sonunda modülde verilen ölçme araçları ile ulaştığımız bilgi düzeyinizi kendi kendinize değerlendirebileceksiniz. Modül sonunda ise, kazandığımız bilgi ve becerileri belirlemek amacıyla öğretmeniniz tarafından hazırlanacak bir ölçme aracıyla değerlendirileceksiniz.

GİRİŞ

Sevgili öğrenci,

Risk ve belirsizlik insanların her zaman karşı karşıya kaldıkları bir olgudur. İnsanlık tarihinden itibaren bu kavram insanların sürekli karşısına çıkmış ve insanları tedirgin etmiştir.

İnsanlar sürekli olarak risk karşısında kendilerini güvene almak ve belirsizlikten kurtulmak için çareler aramışlardır.

Bugün dünyada sigorta kavramı kendini hissettirmiş ve insanların riskler karşısında kendilerini güvende hissetmelerini sağlamıştır. Dünyada bugün hemen hemen sigorta kapsamına alınmayan risk yoktur. Ülkemizde de risk oldukça yüksektir ve insanlar riskler karşısında kendilerini güvende hissetmek için riske maruz kalan değerlerini sigorta kapsamına almaktadırlar.

Sigortacılığın değeri ülkemizde bugün itibarıyla olması gereken yerde değildir. Ülkemizde eğitim seviyesi arttıkça sigortanın değeri de hak ettiği yere ulaşacaktır. Ve sigortacılık mesleği en önemli mesleklerden bir tanesi olacaktır.

Bu modülü alarak sigortacılığın temelini oluşturan risk kavramını öğreneceksiniz ve riskleri görerek risk analizi yapıp bölgesel riskleri tespit edebileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Mal ile ilgili riskleri tespit edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- Bölgenizdeki sigorta acentelerine giderek onlardan bölgesel riskler konusunda bilgi alınız.
- Bölgenizdeki endüstriyel kuruluşlara giderek hangi konularda risk altında olduklarını öğreniniz.
- Bölgenizdeki konut sahiplerine giderek konutlarındaki riskleri öğreniniz.
- Bölgenizdeki iş yerlerine giderek iş yerlerindeki riskleri tespit ediniz.

1.MAL RİSKLERİ

Evrensel yaşam tehlikelerle doludur. Tüm canlılar için söz konusu olan bu tehlikelerin, nerede, ne zaman, kime, neye, ne şekilde ve ne kadar geleceği çoğu kez belirsizdir. Tüm canlılar bu tehlikelere karşı korunma yöntemleri geliştirmişlerdir. Bilimsel çalışmalar ve belgeselerde görüldüğü gibi hayvanların ve bitkilerin yaşamlarını daha risksiz hâle getirmek amacıyla yaptıkları şeyler şaşırtıcıdır. İnsanların da diğer canlılar gibi korunma güdülülere vardır. Ancak, onlardan farklı olarak risk yönetimi konusunda örgütlenerek daha rasyonel önlemler alabilmektedirler.

1.1.Risk (Tehlike) Kavramı

Ekonomi tarihi boyunca risk ve belirsizlik sosyologların konusu olmuştur. Risk, Arapça risk veya Latince'deki `riscum` kelimesinden geliyor olabilir. Yunanca `rhiza` kelimesi kayalıkların etrafındaki yelkenlilerin karşılaştıkları tehlikeleri anlatmak için kullanılmaktadır. Fransızca risk kelimesinin `qui risque rien, n`a rien` -Risk yüklenmeyen hiçbir şey elde edemez- sözündeki gibi spekülasyon bir çağrışıma vardır.

Sonuç olarak, risk tehlikedir, gerçekleştiğinde acı verir ve zararlara neden olur. Bir şeyleri kaybetmek söz konusudur. Kişi veya kurumların maddi-manevi kayıp ve zararının oluşumuna ilişkin olasılık olarak da tanımlanabilir. İnsanlar, riskleri kontrol altında tutmayı, yönetmeyi amaç edinmişlerdi. İstedikleri riskleri göğüslemeyi, istediklerinden kaçabilme olanağı yaratmayı, istediklerini de başkalarına devretmeyi bir sanat hâline getirerek,

rastlantısal olarak gelişen bu olaylarla başa çıkabilmiş ve geleceklerini istedikleri şekilde yönlendirmeye çalışmışlardır.

Risk kelimesi bir çok dilde çeşitli yazılışlarla ama aynı telaffuza yakın şekillerde kullanılmaktadır. Ülkemizde risk kelimesi ile birlikte riziko kelimesi de yaygın olarak kullanılmaktadır.

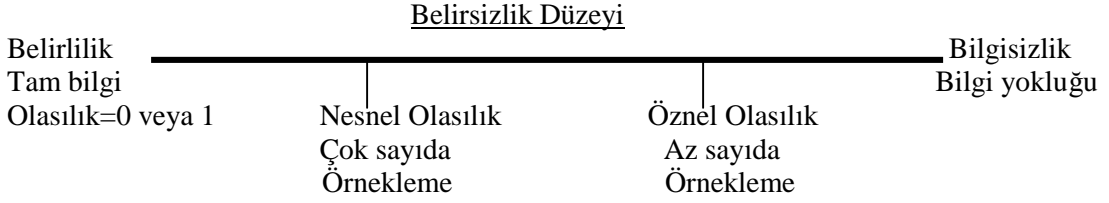
Resim 1.1: Hayat bir risktir.

1.2. Belirsizlik ve Risk

Belirsizlik ile ilgili tanımlar ve açıklamalar da risk tanımında olduğu gibi çok çeşitlidir. Örneğin; Williams, J.A.-Heins, M.R. ikilisinin adı geçen yapıtında, 'Belirsizlik, olası birçok sonucunda gerçekleşebileceği durumlarda, tahmin yeteneği ile ilgili olarak kişinin duyduğu kuşku'dur. Belirsizlik kişinin riskin farkında olmasıdır.' denmektedir. Mowbray ve Blanchard ise, 'Risk belirsizliktir ve belirsizlik hayatın temel olgularından biridir.' diyerek risk ile belirsizliği neredeyse özdeşleştirmektedir.

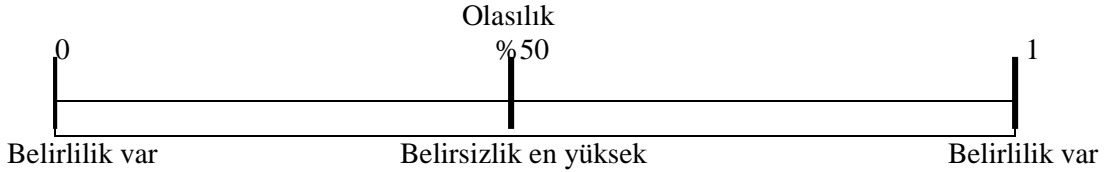
Belirsizlik, şanslar eşitse en üst düzeydedir. Başka bir deyişle belirsizliğin en yüksek olduğu durum olasılığın yarı yarıya olduğu durumdur. Bir takım olaylar eşitliği bozmuşsa, belirsizlik azalır. Belirsizlik azaldığında risk artabilir de, azalabilir de. Ancak, yeterli bilginin olmadığı durumlarda belirsizlik daha yoğundur. Çünkü, olasılık belirsizdir.

Outreville F.J. age`de bir şema yardımı ile belirsizliğin düzeyini göstermeye çalışmıştır.

Şekil 1.1: Belirsizlik

Şemayı incelemeyen önce, burada olasılık kavramına da değinmekte yarar var. Olasılık, belirli bir sonuçla ilgili o sonucun gerçekleşebilme oranıdır. Olasılık sıfırla bir arasında değişir. Olasılık sıfır ise sonuç gerçekleşmez, bire yaklaştıkça gerçekleşme olasılığı artar. Olasılık dağılımını her bir olası sonuç için gerçekleşme oranını gösterir.

Şekil 1.2:Olasılık

1 nu`lı şekilde görüldüğü gibi, tam bilginin olduğu durumda olasılık sıfıra ya da bire eşittir. Konumuz sigorta olduğuna göre, olasılık bizim için hasar olasılığıdır. Hasar olasılığı sıfır ise, risk yok demektir. Olasılık 1 ise, yine risk yoktur; çünkü olayın belirsizliği kalmamıştır. Örneğin, zararı ne kadar büyük olursa olsun, lav püskürtmekte olan bir yanardağı ile ilgili risk durumundan bahsedilmez. Olasılık %100=1' dir. Kısacası, belirlilik durumunda riskten bahsedilemez. Doğal olarak olasılığın %50 olduğu durumlarda, belirsizlik yüksektir. 2 nu`lı şemadaki belirsizlik, hasar olasılığının bilindiği bir ortamdaki belirsizliktir. Ama 1 nu`lı şemadaki bilgisizlik düzeyindeki bir belirsizlikte riskin varlığı, yokluğu yani olasılığı bilinmemektedir. Belirsizlik bilgisizlik boyutunda olduğunda çoğu kez risk akla bile gelmeyebilir. Olasılığı bilinmeyen risklerin yönetilmeleri özellikle sigorta konusu olmaları mümkün değildir.

Bilgisizlikten uzaklaştıkça, belirsizliğin azaldığını ve olayla ilgili bilgilerin belirdiğini görüyoruz. İlk bilgiler öznel bilgiler olmakta, ancak, bilimsel amaçlı analizler devreye girdiğinde, belirliliğe yaklaştıkça örneklem sayısı artmaktadır. Böylece bu alanda belirsizlik hasar olasılığıyla ifade edilebilir hale, gelmete yani riske dönüşmekte ve riskin yönetilebilme olanağı doğmaktadır.

Risk bir ünite için ve öznel bilgilerle ele alındığında, belirsizlik bilgisizlik düzeyine yakındır. Ancak, aynı riske maruz ünitelerle ilgili çeşitli verileri kullanarak, çok sayıda ölçme ve değerlendirme işlemleri uygulandığında, riskleri gerçeğe daha yakın bir olasılık değeri ile ifade etmek mümkün olabilecektir. Örneğin, herhangi bir sigortalı adayının evinin bina ve eşya yangını ile ilgili riskini tek başına ele aldığımızda öznel bilgiler çerçevesinde, bilgisizlik düzeyine yakın bir belirsizlik söz konusudur. Ancak, bu sigortalı adayının riskleri aynı özellikte risklerin bulunduğu grupta ele alınıp, aynı tür binlerce riske ait bilgiler ışığında değerlendirilince, riskin var olup olmadığı bir oranla belirlenebilecek kadar netleşir.

Belirsizlik ile ilgili kavram kargaşasına son vermek amacıyla şunu söyleyebiliriz. Riskin doğasında belirsizlik unsuru vardır. Ancak her belirsizlik durumunda riskin varlığından söz edilemez. Riskin olduğu yerde mutlaka tehlike vardır, kayıp söz konusudur. Ancak belirsizlik, olasılıkların ölçülebileceği konuma getirildiğinde, varsa eğer tehlike anlamındaki riskten bahsedilebilir. Nitekim Williams-Heins ikilisinin yaptığı Risk Management and Insurance`ta `Olasılık ve riskten farklı olarak belirsizlik genel olarak kabul edilmiş kıstaslarla ölçülemez” denmektedir. Öyleyse, belirsizliğin ölçülebilir hale geldiği durumlarda riskten bahsedilebilir diyebiliriz ve sigorta ölçülebilir riskler için mümkündür.

1.3. Yangın Riskleri

Yangın: Yakınındaki eşyaya yayılma gücü olan ve bunları tehdit altında tutan ve vaktinde söndürülmediğinde bulunduğu yeri muhteviyatı ile birlikte imha eden ateştir.

Yangın sigortasına söz konusu olacak yangının alevli bir yangın olması da sigortacılar tarafından öngörülmektedir. Pamuk, tütün, bitkisel yağlar, küspe, çiğit, bazı cins kömürler vb. maddelerde kendi kendine yanma, kendiliğinden yanma kavrulma olabilmektedir. Bunlar yangın riski değil, kavrulma riski ile ilgilidir. Eğer kavrulma alevli yangına dönüşürse yangın riskine girer. Kendi kendine kavrulma nedeniyle malın uğrayacağı zarar, yangın poliçesine ek olarak kavrulma riski sigortalandığı takdirde ödenebilir. Kimi yapıtlarda kavrulma kızışma diye adlandırılmaktadır.

1.3.1. Sivil Riskler

Konutlarla ilgili risklerdir. Konut olarak kullanılan binaların ve konutla ilgili eşyaların risklerini kapsar. Çok sayıda örnekleri vardır.

Resim 1. 2: Sigortalı bir ev

1.3.2. Ticari ve Endüstriyel Riskler

Büro, eczane, muayenehane, bakkal, terzi, mobilya imalathaneleri, un, şeker, çimento fabrikaları, tekstil atölyeleri, matbaalar, depolar vb. iş yerle de ilgili risklerdir. Bu grupta, endüstriyel risklerden yalın ve çok sayıda bulunan riskler de olabilir. Bu riskler, çok yaygın olan işletmelerle ilgili riskler olduğu için fiyatlandırılmaları daha önceden saptanan kıstaslar çerçevesinde yapılabilir.

Resim 1.3: İş yerini sigorta ettiren kendinden emin biri

1.3.3. Hususi Riskler

Genellikle, içinde birçok riski barındıran ünitelerdir. Örneğin, barajlar, petrol rafinerileri, büyük iş merkezleri, gökdelenler gibi bütünleşik ünitelerin ve sürekli değişim içinde olan, yanma açısından özellikler arz eden mal grupları ve örnekleri az bulunan işletme ve ürünlerle ilgili riskler bu grupta ele alınmaktadır.

1.4. Kaza Riskleri

Günümüzde ve özellikle ülkemizde kaza risklerinin diğer risklere göre daha fazla bir artış izlediğini görmekteyiz. Burada da şüphesiz karayolları trafik araçları ile ilgili oto kasko risklerinin daha fazla olduğunu görüyoruz.

Oto dışı risklerde ise, hırsızlık ve cam kırılması risklerinin de oldukça çok olduğu göze çarpmaktadır.

Resim 1:4:

Kaza yapmış bir araç

➤ Kaza sayılamayacak haller nelerdir?

- Her nevi hastalık ve bunların sonuçları
- Sigortanın kapsamına giren bir kaza sonucu meydana gelmediği takdirde, donma ve güneş çarpması
- Her ne akıl ve ruh durumu ile ilgili olursa olsun intihar veya intihara teşebbüs
- Belirgin sarhoşluk, gerekmediği halde uyuşturucu madde kullanımı ve zararlı madde alma
- Sigorta kapsamına giren bir kazanın gerektirmediği cerrahi müdahale, her türlü şua uygulaması nedeniyle meydana gelecek ölüm ve bedensel bozukluklar

1.5. Nakliyat Riskleri

Kara, hava, deniz, ve demir yolu taşımacılığı ile ilgili riskler söz konusudur. Bu risk türünde taşıtın kendisi riskin oluşturduğu gibi yük de risk taşımaktadır. Ülke içi kara yolları ve demir yolları ile ilgili taşıma riskleri ülkemizde fazla olduğu hâlde sigortalarının düzeyi çok düşüktür. Sigorta bilgisi ve bilinciyle ilgili eksiklik bualan da da kendini göstermektedir.

Nakliyat alanında emtea, tekne, navlun, kıymet ve CMR diye adlandırdığımız uluslararası karayolları taşımacılığı konusunda riskler söz konusudur.

Sigorta güvencesinin kapsamında, sigorta konusu menfaatin, tür, zaman ve yer itibarıyla hangi risklere karşı teminat altına alındığı ve teminat kapsamındaki bir riskin gerçekleşmesi sonucu meydana gelen hangi zararların ne miktarda karşılanacağı hususları bildirilir.

Resim 1.5: Tekne ile nakliyat

1.6. Mühendislik Riskleri

Mühendislik sigortaları ekspertiz gerektiren sigortalardır. Bir çok ülkede, yasal ekspertiz ve teftiş zorlukları nedeniyle sanayiciye teşvik sağlanmaktadır. Bu ekspertizler sırasında ortaya çıkan riskleri artırıcı faktörler çeşitli şekillerde kontrol altına alınmakta, böylece riskin şiddeti azaltılmaktadır. Örneğin, sınav bacalarının, depo olarak kullanılan sabit tankların, ışıklı levha ve gaz tüplerinin yaratabileceği riskler, bakım sözleşmeleri ya da benzeri önlemlerle kontrol altına alınarak hasar olasılığı, şiddeti azaltılmakta ve onlarla ilgili sigortalar yapılarak ana teminat desteklenmektedir. Bu nedenle makine kırılması sigortaları ve montaj sigortaları ile ilgili zeyilnameler çok sayıda ve detaylı bilgi gerektiren yapıda hazırlanmıştır. Bu işlemler hem sigortacılık hem de mühendislik bilgilerine gereksinim duyulacak boyutta teknik işlemlerdir.

İnşaat riskleri 4' e ayrılır:

- İnşaat riskleri
- Montaj riskleri
- Makine riskleri
- Elektronik cihaz riskleri

1.6.1. İnşaat Riskleri

İnşaat sahasında bulunduğu sırada, poliçede sayılan istisnalar dışında kalan, önceden bilinmeyen ve ani bir sebeple herhangi bir kayıp ve hasara uğraması hâlindeki risklerdir.

Ancak inşaat sahasındaki değerlerin uğrayacağı zararların "önceden bilinmeyen, ani bir sebeple "meydana gelmesi ve sebebin de" istisna edilmeyen" hâllerden olması gereklidir.

Resim1.6: İnşaatta çalışan işçiler

➤ **Aşağıdaki riskler sigorta kapsamı dışındadır**

- Her türlü harp olaylarından meydana gelen hasar ve kayıplar
- Nükleer yakıtlar dolayısı ile meydana gelen hasar ve kayıplar
- Kamu otoritesi tarafından sigortalı mal üzerinde yapılacak tasarruflar sebebiyle meydana gelen bütün hasar ve kayıplar
- Kusurlu plandan, planın kusurlu uygulamasından ileri gelen hasar ve kayıplar
- Kusurlu malzeme ve kusurlu işçilikten ileri gelen hasar ve kayıplar
- Aşınma, yıpranma, paslanma ve çürümeler
- İnşaatin yapılması için kullanılan makine ve teçhizatın, mekanik ve elektrik ile ilgili arıza veya kırılmaları (Bahis konusu arıza ve kırılmaların diğer sigortalı kıymetlerde meydana getireceği hasar ve kayıplar teminata dâhildir.)
- Envanter açıkları
- Sigortalının veya onun yerine kaim olan sorumlu kişinin kasdı ve ayrıca sözleşme varsa ağır kusuru
- İnşaatin tamamlanan veya geçici kabulü yapılan yahut işverene teslim edilen veya işveren tarafından kullanılan kısımlarında doğrudan doğruya veya dolayısıyla meydana gelecek hasar ve kayıplar
- Ayrıca sigorta edilmişse bakım devresi biten kısımlarda doğrudan doğruya veya dolayısıyla meydana gelecek hasar ve kayıplar,
- İnşaatin gecikmesinden, kısmen veya tamamen durmasından, taahhüdün tamamlanamamasından, akdin feshinden veya cezai şartların uygulanmasından ileri gelen zararlar dahil, kar kaybı ve estetik kusurlar gibi her türlü sonuç hasarları,
- İnşaatla alakalı bilimum hava ve kara nakil vasıtalarıyla, yüzen araçlar
- Nakit, kıymetli evrak, fatura, dosya, borç delilleri ve hesaba müteallik bütün defter ve evrak, inşaat ve tesisat plan ve projeleri

Bu riskler sigorta kapsamı dışında kalır.

1.6.2.Montaj Riskleri

Montaj işi ile ilgili makine ve teçhizatın iş sahasına varmasından itibaren, bu malzemenin sahada beklemesi, birleştirilmesi, bağlantıların yapılması gibi montaj işlemlerinin tümü süresince doğan, "istisna edilmeyen", "önceden bilinmeyen" ve "ani bir sebepten" ileri gelen risklerdir.

Resim 1:7: Makine montajı yapan işçiler

- **Aşağıdaki riskler montaj sigortası kapsamı dışında kalır**
 - Her türlü harp olaylarından meydana gelen hasar ve kayıplar
 - Nükleer yakıtlar dolayısı ile meydana gelen hasar ve kayıplar
 - Kamu otoritesi tarafından sigortalı mal üzerinde yapılacak tasarruflar sebebiyle meydana gelen bütün hasar ve kayıplar,d) Kusurlu plandan, planın kusurlu uygulamasından ileri gelen hasar ve kayıplar
 - Kusurlu malzeme ve kusurlu işçilikten ileri gelen hasar ve kayıplar
 - Aşınma, yıpranma, paslanma ve çürümeler
 - İnşaatın yapılması için kullanılan makine ve teçhizatın, mekanik ve elektrik ile ilgili arıza veya kırılmaları (bahis konusu arıza ve kırılmaların diğer sigortalı kıymetlerde meydana getireceği hasar ve kayıplar teminata dahildir.)
 - Envanter açıkları
 - Sigortalının veya onun yerine kaim olan sorumlu kişinin kastı ve ayrıca sözleşme varsa ağır kusuru
 - İnşaatın tamamlanan veya geçici kabulü yapılan yahut işverene teslim edilen veya işveren tarafından kullanılan kısımlarında doğrudan doğruya veya dolayısıyla meydana gelecek hasar ve kayıplar
 - Ayrıca sigorta edilmişse bakım devresi biten kısımlarda doğrudan doğruya veya dolayısıyla meydana gelecek hasar ve kayıplar
 - İnşaatın gecikmesinden, kısmen veya tamamen durmasından, taahhüdün tamamlanamamasından, akdin feshinden veya cezai şartların uygulanmasından ileri gelen zararlar dahil, kar kaybı ve estetik kusurlar gibi her türlü sonuç hasarları
 - İnşaatla alakalı bilimüm hava ve kara nakil vasıtalarıyla, yüzen araçlar

- Nakit, kıymetli evrak, fatura, dosya, borç delilleri ve hesaba müteallik bütün defter ve evrak, inşaat ve tesisat plan ve projeleri

1.6.3.Makine Riskleri

Normal çalışır hâlde iken veya aynı iş yerinde temizleme, revizyon veya yer değiştirme esnasında veya dururken, "ani ve beklenmedik", "istisna edilmeyen" her türlü sebepten meydana gelen maddi risklerdir.

Resim 1.8: Makine başında çalışan işçiler

➤ Aşağıdaki riskler makine sigortası kapsamı dışında kalır

- Harp
- Nükleer rizikolar
- Kamu otoritesinin tasarrufları,
- Yangın
- Hırsızlık
- Deprem, sel, yanardağ patlaması, çığ, heyelan gibi doğal afetler
- Aşınma,yıpranma, paslanma, çürüme, Kimyevi İnfialak (gazlardan kaynaklanan, atmosferik elektrik patlamaları)
- Giderilmeyen hasarların yol açtığı zararlar, Kasıt ve ağır kusur
- Her türlü kar kaybı ve mali sorumluluklar.

Resim 1.9: Makinede çalışan bir mühendis

1.6.4.Elektronik Cihaz Riskleri

Cihazlarda, normal çalışır hâlde iken veya aynı işyerinde temizleme, revizyon sırasında yer değiştirme esnasında veya dururken "ani, beklenmedik" ve "istisna edilmeyen" her türlü sebepten meydana gelecek doğrudan doğruya maddi kayıp ve hasarların oluşturduğu risklerdir.

Aşağıdaki riskler elektronik cihaz sigortası kapsamı dışında kalır

- Harp
- Nükleer rizikolar
- Kamu otoritesinin tasarrufları
- Kasıt ve ağır kusur
- Aşınma, yıpranma, paslanma, oksidasyon, tedrici bozulma, kireçlenme vb. Sigortalı makinelerin hasarlaşması üzerine, hasarlar giderilmeden önce makinenin kullanılması
- Her türlü kâr kaybı, mali sorumluluk
- Sigortalı kıymetlerin imalatçı ya da satıcıların yasa veya sözleşme gereği sorumlu olduğu ziya ve hasarlar
- Sigortanın başlangıcında sigortalının veya temsilcilerinin bilgisi, haberi dâhilinde sigortalı kıymetler ve bulunduğu yerle ilgili mevcut kusur, eksiklik ve bozuklukların sebep olduğu ziya ve hasarlar
- Sigortalının sorumluluğu gerektiren bir ziya ve hasar ile ilgisi olmayan, sigortalı ünitelerin fonksiyonlarını yerine getirmek için yapılan ayar, tamir ve bakım masrafları
- Valf ve tüpler hariç sigorta, conta kayış vesair gibi değiştirilebilir parçalar ve/veya kimyasal maddeler gibi belirli sürelerde değiştirilmesi ve yenilenmesi mutlak olan malzemelerde kullanılma neticesinde meydana gelecek ziya ve hasarlar (Bu parça ve malzemeler sebebiyle sigortalı diğer kıymetlerde meydana gelebilecek ziya ve hasarlar teminata dahildir)
- Sigortalı kıymetlerin boyalı, cilalı ya da mineli dış yüzeylerinde meydana gelebilecek sıyrık, çizik gibi estetik kusurlar (Bu kusurlar sebebiyle sigortalı diğer kıymetlerde meydana gelecek ziya ve hasarlar teminata dahildir.)
- Sigortalı kıymetlerin açıklanamayan nedenlerden dolayı ortadan kaybolması ve envanter açıkları

1.7. Tarım Riskleri

Tarım denince akla ilk gelenler; tarla ürünleri, kümes hayvanları, çiftlik hayvanları, seralar, balıkçılık, arıcılık, ipek böcekçiliği, ormancılık konuları gelir. Tarım riskleri denince de; hasat sonrası depolama, işleme ve taşıma sırasında ürünlerin ve üretimde kullanılan barınak, depo, makine ve teçhizat, alet edevat vs. nin karşılaşabileceği yanma, çalınma, sel, dolu, don, kuraklık, fırtına, hastalık ve zararlılar, sabotaj, çevre kirlenmesinin etkileri vb. riskler akla gelir. Çiftçi için fasulyenin sarılması için kullanılan sıyrıklar bile bir araç işlevi yüklemektedir ve yandığı takdirde çiftçiye zarar vermektedir

Tarım riskleri çevre ve iklim koşulları nedeniyle kontrol altına alınması zor risklerdir. Sel don, dolu kuraklık ve fırtına gibi olaylar, katastrofik mahiyette hasarlara neden olurlar. Bu nedenle birçok ülkede tarım sigortaları tam anlamıyla uygulanmamaktadır. Bu ülkelerden birisi de Türkiye' dir. Ülkemizde tarım kesiminin sanayileşmesi de bu yüzen gecikmektedir.

Çiftçi sanayileşmeye ihracata, ticarete yönelememektedir. Çiftçilerin büyük bir kısmı tüm gıdasını bile kendi olanaklarıyla karşılayamamakta, sadece yıllık yemek gereksiniminin bir kısmına destek olabilecek bir tarımla yetinmektedir.

1.8. Kredi Riskleri

Ülkemizde yok denecek kadar az bir uygulama alanına sahiptir bunun nedeni ise ülkemizde kredi sigortasının az olmasıdır. Yalnız kredi riskleri içinde ihracat kredi riskine değinmekte fayda vardır.

1.8.1.İhracat Kredi Riskleri

Özellikle küreselleşmenin bugünkü boyutu ve geleceğe yönelik gelişme trendi, girişimcilerin uluslararası piyasalarda ve bu piyasaların rekabet ortamında, ihracat kredisine olan gereksinimi artırmaktadır.

Tabi bunun yanında alınan kredinin beraberinde getirdiği birçok risk söz konusudur ve bu riskler aşağıda verilmiştir:

- İhracatçı ülkede söz konusu malların ihraç edilmesinin yasaklanması
- Politik olaylar nedeniyle ihracat olanağının kalmaması
- Üçüncü bir ülke tarafından alıcı ülkeye ambargo konması
- Alıcı ülkede söz konusu malın ithalatının lisansa tabi tutulması ya da mevcut lisansın iptal edilmesi
- Politik gelişmeler, ekonomik olanaksızlıklar ya da hükümetin aldığı kararlar nedeniyle transfer yapılamaması
- Alıcının ülkesindeki savaş, terör, devrim ve benzeri politik olaylar nedeniyle, alıcının borcunu ödeyememesi
- İhraç malının alanın eline geçmesine müsaade edilmesi
- Yerli para ile ödenen mal bedelinin, ihracatçı memleket parasına çevrilememesi veya benzeri riskler

Doğal olarak bu risklerin sigortalanması ülkeden ülkeye farklılık gösterir.

1.9. Risk Analizi

Şekil 1.1: Risk gösterimi

Öncelikle mal ve can üzerindeki risk analizlerinin yapılması esastır. Çünkü risk analizleri yapıldığı zaman mevcut riskler göz önüne çıkacaktır. Ve bunun sonucu kişi veya işletmeler mevcut riskleri bilip ona göre önlem alabileceklerdir.

1.9.1. Risk Analizi Nedir?

Risk analizi ile belirlenen tehlikelerin verebileceği zarar, hasar veya yaralanmanın şiddeti ve bu zarar, hasar veya yaralanmanın ortaya çıkma olasılığı belirlenir. Risk analizinde, tehlikeye maruz kalan kişi sayısı, tehlikeye maruziyet süresi, kişisel koruyucuların sağladığı korunma ve güvensiz davranışlar gibi unsurlar dikkate alınır.

1.9.2. Risk Analizi Nasıl Yapılır?

Şekil 1.2: Risk analizinin yapılma sırası

Risk analizinin yapılabilmesi için öncelikle risklerin değerlendirilmesi gerekir. Risk değerlendirilmesi aşağıdaki şekilde yapılır.

➤ Riskin değerlendirmesi gereken durumlar

İş yerinde, daha önce hiç risk değerlendirmesi yapılmamış olması ve çalışanların sağlık ve güvenliğini etkileyebilecek aşağıda belirtilen önemli değişikliklerin olması durumunda, risk değerlendirmesi yapılması gereklidir:

- Yeni bir makine veya ekipman alınması
- Yeni tekniklerin geliştirilmesi
- İş organizasyonunda veya iş akışında değişiklikler yapılması
- Yeni ham madde ve/veya yarı mamul maddelerin üretim sürecine girmesi
- Yeni bir mevzuatın yürürlüğe girmesi veya mevcut mevzuatta değişiklik yapılması
- İş kazası veya meslek hastalığı meydana gelmesi
- İş kazası veya meslek hastalığı ile sonuçlanmasa bile yangın, parlama veya patlama gibi iş yerindeki iş sağlığı ve güvenliğini ciddi şekilde etkileyen olayların ortaya çıkması.

➤ Risk değerlendirmesi süreçleri

Risk değerlendirmesi, aşağıdaki sıralamada yer alan aŐamaların yerine getirilmesi yoluyla gerçekleŐtirilir:

Planlama: Risk değerlendirmesi çalışmaları, mevcut mevzuat ve iş yeri koşulları çerçevesinde planlanır.

İŞyerinde yürütülen çalışmaların sınıflandırılması: İŞyerinde yürütülmekte olan veya yürütülecek olan faaliyetler özelliklerine göre sınıflandırmaya tabi tutulur. Sınıflandırmada, sürekli olmamakla birlikte periyodik olarak veya değişen aralıklarla yürütülen bakım ve onarım gibi faaliyetler de dikkate alınır. Sınıflandırmada, iş yerinin içinde ve dışında yürütülen işler, üretim veya hizmet sürecinin aşamaları, planlanmış veya ani faaliyetler, çalışanların görev tanımları gibi unsurlardan da yararlanılabilir.

Bilgi ve veri toplama: Bilgi ve veri toplamada, iş yerinde yürütülen işler, bu işlerin süresi ve sıklığı, işin yrtldğu yer, işin kim veya kimler tarafından yrtldğu, yürütülen iŐten etkilenebilecek olanlar, alınmış olan eğitimler, işin yürütümü için ön izin gerekip gerekmediği, işin yürütümü sırasında kullanılacak makine ve ekipman, bu makine ve ekipmanların kullanım talimatları, kaldırılacak veya taŐınacak malzemelerle bunların özellikleri, kullanılan kimyasallar ve özellikleri, mevcut korunma önlemleri, daha önce meydana gelmiş olan kaza veya meslek hastalıkları gibi unsurlar dikkate alınır.

Tehlikelerin tanımlanması: Tehlikelerin tanımlanması, aşağıda belirtilen tehlike veya kaynaklarının bulunup bulunmadığı, tehlike varsa bundan kimlerin ne Şekilde etkilenebileceği dikkate alınarak yapılır.

- Kayma, takılma ve benzeri nedenlerle düŐme
- Yüksekte düŐme
- Cisimlerin düŐmesi
- Gürültü ve titreŐim
- Uygun olmayan duruŐ ve alıŐma Őekiller,
- Radyasyon ve ultraviyole iŐınlar
- Seyyar el aletlerinin kullanımı
- Sabit makine ve tezgahların kullanımı
- Hareketli eriŐim ekipmanları (merdivenler, platformlar)
- Mekanik kaldırma araçları
- rnler, emisyonlar ve atıklar
- Yangın, parlama ve patlama
- Elle taşıma iŐleri
- Elektrik ve elektrikli aletler ile alıŐma
- Basınçlı kaplar
- Aydınlatma
- Ekranlı araçlarla alıŐma

- Termal konfor koşulları (Sıcaklık, nem, havalandırma)
- Kimyasal faktörler (Toksik gaz ve buharlar, organik solventler ve tozlar)
- Biyolojik ajanlar (Mikroorganizmalar, bakteriler, virüsler)
- Rutin çalışma
- İş yeri yerleşim planı
- İş stresi,
- Kapalı yerlerde çalışma,
- Yalnız çalışma
- Motorlu araçların kullanımı, taşımacılık ve yollar
- Su üzerinde veya yakınında çalışma
- Şiddet, hakaret veya tacize maruz kalma
- İstenmeyen insan davranışları (dikkatsizlik, yorgunluk, aldırma, anlama güçlüğü, öfke, kavgaya atılmak)
- İş yeri koşullarına göre diğer tehlike kaynakları
- Ateşli ve yanıcı ortamda çalışma

Risk analizi: Risk analizi ile bir önceki madde belirlenen tehlikelerin verebileceği zarar, hasar veya yaralanmanın şiddeti ve bu zarar, hasar veya yaralanmanın ortaya çıkma olasılığı belirlenir. Risk analizinde, tehlikeye maruz kalan kişi sayısı, tehlikeye maruziyet süresi, kişisel koruyucuların sağladığı korunma ve güvensiz davranışlar gibi unsurlar dikkate alınır.

Risk değerlendirme: Risk değerlendirmesinde, önceki madde belirlenen risklerin ağırlık oranları hesaplanarak derecelendirme yapılır ve önlem alınmasının gerekli olup olmadığına karar verilir.

Önlemlerin Belirlenmesi: İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği'nin 6 ncı maddesinin (b) bendinde belirlenen genel yaklaşım çerçevesinde, ilgili mevzuat ve iş yeri koşulları dikkate alınarak alınması gerekli önlemlere karar verilir.

İş yerindeki riskleri kontrol altına alma yöntemleri, önceliğin derecesine göre ve en öncelikli olandan daha az öncelikli olana doğru sıralanmak üzere aşağıdaki gibi olmalıdır:

- Riskleri kaynağında yok etmeye çalışmak,
- Tehlikeli olanı, daha az tehlikeli olanla değiştirmek,
- Toplu koruma önlemlerini, kişisel korunma önlemlerine tercih etmek,
- Mühendislik önlemlerini uygulamak
- Ergonomik yaklaşımlardan yararlanmak
- Risk değerlendirme raporu hazırlanması
- Risk değerlendirme raporunda, aşağıdaki hususlar yer almalıdır:
- Yapılan işin tanımlanması
- Mevcut riskler
- Risklerden etkilenen çalışanların listesi
- Zarar, hasar veya yaralanmanın şiddeti

- Zarar, hasar veya yaralanmanın meydana gelme olasılığı,
- Risk değerlendirmesinin sonuçları (risk düzeyleri)
- Alınması gerekli kontrol önlemleri.
- Risk değerlendirme raporunda, risk değerlendirmesini yapan kişilerin ad, soyad ve imzaları ile risk değerlendirmesinin yapıldığı tarih belirtilir
- İşveren tarafından, risk değerlendirmesi bulgularının kaydedilmesinde kullanılacak ve risk değerlendirme raporuna temel olacak bilgileri içeren örnek risk değerlendirme formu bu tebliğ ekinde verilmiştir.

Denetim, izleme ve gözden geçirme: İş yerinde gerçekleştirilen risk yönetiminin tüm aşamaları ve uygulanması düzenli olarak denetlenir, izlenir ve aksayan yönler yeniden gözden geçirilir.

➤ **Risk değerlendirmesini yapacak personelin niteliği**

Risk değerlendirmesinin, işveren tarafından, iş yerinde istihdam edilen ve yeterlik belgesi bulunan iş güvenliği ile görevli mühendisler ile işyeri hekimliği sertifikasına sahip olan iş sağlığı ile görevli işyeri hekimlerine, bunların bulunmaması durumunda ise, dışarıdan hizmet veren uzman kişi veya kuruluşlara yaptırılması esastır. İş yerinde yürütülen işin niteliği, farklı mesleklerden uzmanların da bulundurulmasını gerektiriyorsa, işveren uygun mesleklerden uzmanların da risk değerlendirmesi yapmasını sağlar.

➤ **Yönetim, danışma, bilgilendirme ve eğitim**

İşveren müessese tarafından, risk değerlendirmesi ile ilgili olarak üst düzey bir yönetici görevlendirilecektir.

Risk değerlendirmesi, varsa iş yerinde mevcut iş sağlığı ve güvenliği kuruluna ve iş yeri sağlık ve güvenlik işçi temsilcisine danışılarak yapılmalıdır.

Risk değerlendirmesi sonucunda, iş yerinde herhangi bir değişiklik kararının alınması durumunda, bu kararın uygulanması ile ilgili olarak tüm çalışanların bilgilendirilmesi ve eğitimi sağlanmalıdır. Bunun için, eğitim ihtiyaçları belirlenecek ve uygun bir eğitim programı yürütülecektir.

1.9.3. Risk Analiz Örnekleri Mal Risk Analizi

Risk Analizi Formu

Olası riskleri belirleyin

-
-
-

Neyin risk altında olduğunu belirleyin

-
-
-

Risk oluşma olasılığını ve ciddiyetini değerlendirin

-
-
-

Hangi kontrol mekanizmalarını kullanmalısınız?

-
-
-

Risk Analizi Formu Kullanımı Kolay Şekliyle

Neler ters gidebilir?

-
-
-

Kimin başına gelebilir?

-
-
-

Eğer olursa ne kadar ciddi olabilir?

-
-
-

Olmasını nasıl engelleyebiliriz?

-
-
-

102

Tablo 1.1: Mal risk analiz formu

1.9.4 Türk Sigortacılığında Risk Yönetimi

Sigortada risk yönetimi, riskleri ortadan kaldırmaya, azaltmaya yönelik olarak yapılan çalışmaların toplam manzumesidir. Bunun için sigorta şirketleri, ya kendileri ya da acenteler, brokerler aracılığı ile gidip rizikoları yerinde inceler, bilgiler elde eder ve bunların vasıtasıyla sigortada yok edebilecekleri riskleri ortaya koyarlar.

Risk yönetimi, dediğiniz gibi rizikoda taşıyamayacağınız risklerin sigorta teminatları vasıtasıyla transfer edilmesidir. O yüzden de sigortada risk yönetimi diyoruz.

Risk yönetiminde ilk yapılan, ilk önce gidip olayın ne olduğunu görmektir. Birincisi, fiziki problemlerini görmek ve ikincisi de sorumluluk yönlerini görmektir. Yapılan her işe göre değişik riskler vardır. Özellikle asrımızda sorumluluk riskleri de çok artmış durumdadır. Bunları görüp bilgi dahilinde çerçevesini çizip, yok edilebilecek olanları yok ettirip, diğerlerinin de makul ölçülerde sigorta teminatlarıyla bertaraf edilmesine çalışılıyor. Genel olarak olay budur.

Belki riskleri ikiye ayırabiliriz. Diyelim ki bir fabrikanız, bir tesisiniz var. Bir kaza oldu, bir şey patladı ve bu tesiste büyük bir zarar meydana geldi. Birincisi bu zarara karşı fabrikayı koruma altına almalısınız. Ama diğer yanda, çok daha basit bir fabrikanız var ve öyle bir patlama oldu ki bütün çevreye zarar veriyor. Bu da sizin sorumluluğunuz ve çevreye verdiğiniz zararı tazmin etmek zorundasınız. Ve eğer ne kadar zarar vereceğinizi ve buna karşı nasıl bir koruma altına almanız gerektiğini bilmezseniz, böyle bir olay sizin iflasınıza bile sebep olabilir. Dolayısıyla belki de şöyle demek lazım. Risk yönetimi, bir yan isteğe bağlı olarak yapılacak bir şey değildir. Sorumluluk sahibi her müessesenin mutlaka yaptırması gereken - kendi finansal sağlığını korumak için yaptırması gereken - bir şeydir. Bir firma, bu bir KOBİ olabilir veya daha büyük bir tesis olabilir, sadece kendi varlığını sürdürmek için bir takım fiziksel önlemlerini alırken, bir yandan da kullanılan malzemeler veya riskli kullanım araçlarından dolayı çevreye verebileceği zararları da düşünerek ona göre teminatlar almak zorundadır. Bugün küçük bir patlayıcı maddeyi, bu bir LPG olabilir, bünyenizde bulunduruyorsanız istenmedik bir kaza sonrası sadece tesisinize bir zarar olmaz. Çevreye de çok büyük zararlar verebilirsiniz. Dolayısıyla, risk yönetiminde danışman durumundaki araçlar ve şirketler risklerinizin azami limitini hatırlatmak ve ona göre de sizi önlemlerinizi almaya itmek durumundadırlar. Bu nasıl olabilir? Birincisi, alacağınız fiziki önlemlerle bu olayların meydana gelmesini önlemelisiniz. Bu malları satan kişiler, firmalara ne tür önlemler olduğu takdirde bu kazaların olmayacağını anlatabilirler. Eğer o firmaların ihmali varsa; o zaman sigorta kurumlarına bağlı firmaların risk yönetimi departmanları müşterilerini, sigortalılarını bu risklere karşı aydınlatırlar ki başa böyle bir kaza gelmesin. Eğer gelecek olursa da - en nihayetinde bir kazadır, olabilir- o durumda da ne tür bir önlem alınarak çevreye verilen zararları şirketler sigorta yoluyla transfer edebilirler ve sermayelerinden yemezler. Bunlara çok dikkat etmek gerekmektedir.

Bir örnekle toparlarsak, diyelim ki, biz iş yerimizde bir şey imalâtı yapıyoruz. Fakat bu işin fonksiyonu olarak küçük bir miktarda da olsa bir patlayıcı bulundurmanız gerekiyor. O zaman risk yöneticisi veya risk mühendisi geldiği zaman ilk söyleyeceği şey "Lütfen bunu kuralına göre saklayın, kuralına göre izole edin, yanıcılar etrafında bulunmasın,

kullanacağımız zamanda şu şu tedbirleri alarak kullanın ki; bunun kendi kendisine ya da bir dikkatsizlik, tedbirsizlik sonucu bir patlama ihtimali olmasın veya onun bulunduğu bölgede sigara içmeyi yasaklayın olacaktır. Risk mühendisinin yaptığı şey, o risklerin azaltılması ya da ortadan kaldırılması için gereken bir takım mühendislik önlemlerinden bahsetmektir. Bunu gerçekleştirdikten sonra da firma yöneticisine şunu söyleyebilir : İndirebileceğimiz ölçüye kadar indirdik ama burada hâlâ bir risk var ve o riski ortadan kaldırmak için şu nitelikli, şu kapsamlı bir sigorta poliçesi almak lâzım. Eğer bu sigorta poliçesini almazsanız, göremediğiniz şu şu zararlarınız olur. Yani tesise zarar gelebilir ve bu patlayıcının patlaması ile belki 100m'lik bir alan içerisinde çevreye de etkisi olabilir ve 100 m'lik alan içerisinde şu kadar trilyon liralık hasar yapabilir." Bunları söyleyerek, işletmecinin o tehlikeyi görmesini sağlar. Ve o tehlikenin de ortadan kaldırılması için gereken sigorta poliçesini alma noktasına getirir. Sonuçta satılan bir sigorta poliçesi var ama oraya gelinceye kadar belki %90-95'lik kısmı bilgiyle o riskin azaltılması, ortadan kaldırılması ve hangi kapsamda o sigorta programının alınmasını belirliyor diyebiliriz.

Firmalar risk yönetimi sayesinde sermayelerini dış satım için, üretim için kullanabilirler. Eğer bu şekilde risk yönetimi önlemi alınmazsa, umulmadık bir kaza bir anda firmaların ülke üretimine katkı sağlayacak olan sermayelerinin boş yere başka konulara gitmesine sebep olabilir. O yüzden risk yönetimi, milli servetin korunması -ama maddi zorunluluk olarak korunması- bakımından çok önemli bir görev sağlar.

Risk yöneticilerinin görevi de bu potansiyel riskleri belirlemek, giderilebiliyorsa giderilmesi için önlemleri söylemek ama ondan sonra şirket yöneticilerini almaları gereken tedbirler konusunda uyarmak diyebiliriz.

Müşteri, firmalar için faydaları, her şeyden önce sermayesini kaybetmemelidir. İkincisi, gereksiz yere iş kaybına uğramamalıdır. Bugün herhangi bir belâ geldiğinde, firmalardaki insanlar - bunlar küçük firmalar olabilir, büyük firmalar olabilir veya insanların çok uğradığı bir iş merkezi de olabilir - dikkatlerini, emeklerini bu beklenmedik olayları bertaraf etmeye verirler. Ömürlerinin büyük bir kısmını hukuk bürolarında, mahkemelerde geçirirler. Buna hiç gerek yoktur. Bu önlemler alındığı takdirde insanlar üretime devam edebilecek ve problemler bertaraf edileceği içinde zaman ve emek daha güzel, daha olumlu kullanılabilir. Geri gelmeyen tek şey de zaman olduğu için de, o faydalı zamanın iyi değerlendirmesine risk yönetimi fayda sağlayacaktır.

Parasal kaynaklar, belki çok daha değerli bir kaynak olan zaman korunmalıdır. Şirketlerin belki de en sınırlı kaynağı olan zamanlarını, çıkmış olan sorunları çözmek için değil de pazarları büyütmek, yeni ürün geliştirmek gibi alanlara kanalize edebilmelerini sağlamak. Risk yönetiminde sigortacılar neyle karşı karşıya olduğunu bilir. Bazen çok küçük bir takım ihmaller sonucu başına gelebilecek olayları görebilir. Sigortacı sonuçta, danışmandır. Sigortacının kestiği sigorta poliçesi en son yapılan işlemdir. O ana kadar bilgiye, tecrübeye dayalı çok büyük bir danışmanlık hizmeti vardır. Sigorta şirketleri bünyelerinde hukukçuları ve hasar uzmanları barındırır. Pazarlamacılar da bir yerde risk yönetiminin bir parçasıdır. Onlar, risk yönetimini hep aydınlatır. Bu şekilde sigorta şirketi müşterisinin yok olmasının önüne geçer, büyümesine yardımcı olur. Küçük bir KOBİ iken günün birinde çok büyük bir holding olan bir müşteriyle ilişkisinde, bu risk yönetiminin çok

önemli payı vardır. Öyle brokerler vardır ki, mesleklerinin başlangıcında çok küçük şirketlerin sigortacısı, danışmanı iken daha sonra büyük holdinglerin sigortacısı, danışmanı olmuşlardır. Bu, sigorta şirketleri için de geçerlidir. Müşterisinin mutluluğuna katkıda bulunduğu için sigorta şirketleri için de brokerler önemlidir. Brokerler müşterinin doğru ürünü bulması için, doğru hizmeti alması için çok büyük önem taşıyorlar. Sigorta brokerinin görev ve yükümlülükleri arasında, müşterisinin risklerini belirlemek ve o riskler için doğru önerilerde bulunmak da yer alır. Müşteri kabul etmeyebilir. Hepsini almak durumunda değildir. Ama en azından onlar bütün potansiyel tehlikeleri belirleyip tavsiyelerde bulunmamız gerekiyor. Dolayısıyla risk yönetimi yaptıkları zaman bunun, o müşterinin doğru hizmeti alması sağlayacağından emin olabilirler.

Risk yönetimi denildiği zaman akla ilk olarak endüstriyel tesisler gelmektedir. Ama durum böyle değildir. Bugün ülkemizdeki KOBİ'leri düşündüğümüzde, onların da gelecekle ilgili aynı şekilde risk yönetimi vasıtasıyla korumalarında yarar vardır. Çünkü bugünün o küçük firmaları ilerinin büyük firmaları olacaklardır. Onların sorumlulukları, onların çevreye verecekleri zarar, onların başlarına gelebilecek değişik problemler büyük firmalardan pek farklı değil. Onlar da aynı şekilde bu korumayı almak zorundadırlar. Bugün içine insan giren birçok tesis sadece üretim yapmıyor. Bunlar, hizmet veren yerler olabilir. Örneğin sinema salonları, konferans salonları olabilir. Bunların hepsinin içine giren üçüncü şahıslara ve çalışanlara karşı sorumlulukları vardır. Ve bunlar teker teker uzmanları tarafından ele alındığında belki bir petro kimya tesisinin riskinden daha değişik ele alınmaktadır.

Bireylere yönelik, o bireyin hangi risklere açık olduğunu göstermek içinde bir şeyler yapılabilir. Buna bir örnek verecek olursak; herhangi bir evde bulunan küçük bir çocuğun kazayla eliyle aşağı itebileceği saksının aşağıda vereceği zararı düşündüğünüz taktirde, "Çocuktur Yapar" zihniyetine sahip olmamıza rağmen, eğer zarar çok büyükse aile reisinden bunun tazmin edilmesi istenebilir. Bu da aile bazında yapılan bir risk yönetimidir.

Aile reisi mesuliyet sigortası, çok cüzi bir miktardır. Yıllık primi birkaç milyon lira seviyesinde olan konut paketini rahatlıkla alabilirsiniz. Ama önemli olan, bu riskin var olduğunu ve böyle bir tehlikeyi ortadan kaldırmak için böyle bir teminatın var olduğunu bilmektir. Dolayısıyla risk yönetimi her zaman için bilgiye dayanıyor diyebiliriz.

Risk yönetimini genelde sigorta bilgisine sahip kişiler yapmaktadır. Risk yönetiminin riskleri ortadan kaldırmaya yönelik fiziki çalışmaları vardır. Ama daha da önemlisi, çok daha kapsamlı risklerin sigortanın çok değişik poliçeleri ile ortadan kaldırılabilceğini bilecek kadar sigortanın içine girmiş kişiler olması gerekiyor. Genelde dünyaya baktığımızda bunlar, mühendislik eğitimi almış ve sigorta bilinci verilmiş kişilerdir ki bunlar da bilhassa sigorta şirketlerinde ve brokerlik şirketlerinde çalışan kişilerdir. Masa başında geçen yıllarla, o bilginin birikmesiyle, çevredeki ustalardan alınan bilgilerle bu işi yaparlar. Risk yönetiminde usta-çırak ilişkisi çok önemlidir. Ustalar olmazsa hiçbir zaman bir bilgi birikimine ulaşamaz. Sadece kitabi bilgi yeterli değildir. Birikmiş, kitaplara girmemiş bilgilerin de paylaşılması gerekiyor

Tüketici firma için hiçbir ek maliyet yoktur. Tüketici firmaya sigorta şirketleri bu hizmeti para karşılığı değil, riski ölçmek amacıyla verdiklerinden dolayı onlar sadece bunun artı sonuçlarından faydalanmaktadırlar. Ve eğer daha sonra bir sigorta teminatı almak gerekiyorsa, buna risk yönetimi hizmetinden faydalanan firma karar verir. Ama o teminatı alır veya almaz veya o önlemleri yerine getirir veya getirmemesi durumunda , herhangi bir ücret ödemek gerekmemektedir.

Risk yönetimi maalesef çok yaygın değildir. Bunun sebeplerinden birincisi, risk yönetimi hizmetinin varlığından pek haberdar olunmamasıdır. Bunu bilen KOBİ sahipleri, fabrika sahipleri, fabrika sahipleri, iş yeri sahipleri, mutlaka bundan faydalanmak isteyeceklerdir. Kendi risklerinin çerçevesini, başlarına gelecek kaza veya kazaların şiddetini bilmek isteyeceklerdir. Buna göre önlemler ortaya koyacaklardır..

Risk yönetimikonusunda halkı aydınlatmak gerekmektedir. Yani, böyle bir hizmetin var olduğunu bilmek lâzım. Böyle bir şeyin var olduğunu, böyle bir hizmeti alabileceklerini bildikleri takdirde birçok KOBİ veya büyük sanayici de nereye baş vuracaklarını bilip bu hizmeti almak isteyebileceklerdir. Risk yönetiminin ne kadar faydalı olduğunu, ne kadar küçük önlemlerle ve çok az maliyetlerle ne kadar büyük problemlerden uzaklaşacaklarını öğrendikleri zaman, hizmetten faydalanmak isteyeceklerdir.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Riskin tanımını yapınız.	➤ Riskin tanımını yapmak için risk tehlike kavramı bölümünü okuyunuz.
➤ Belirsizlik ve risk arasındaki ilişkiyi açıklayınız.	➤ Belirsizlik ve risk kısmını okuyunuz..
➤ Yangın risklerini sayınız.	➤ Yangın riskleri kısmını okuyunuz.
➤ Kaza risklerine örnek veriniz.	➤ Kaza riskleri kısmını okuyunuz.
➤ Kaza sayılmayacak halleri sayınız.	➤ Kaza riskleri kısmını okuyunuz.
➤ Nakliyat risk çeşitlerini sayınız.	➤ Nakliyat riskleri kısmını okuyunuz.
➤ Mühendislik riskleri çeşitlerini sayınız.	➤ Mühendislik riskleri kısmını okuyunuz.
➤ Tarım risklerine örnek veriniz.	➤ Tarım riskleri kısmını okuyunuz.
➤ İhracat kredi risklerini sayınız.	➤ İhracat kredi riskleri kısmını okuyunuz.
➤ Risk analizini tanımlayınız.	➤ Risk analizi kısmını okuyunuz.
➤ Risk analizi yapma sürecini anlatınız.	➤ Risk analizi nasıl yapılır kısmını okuyunuz.
➤ Örnek bir mal risk analizi yapınız.	➤ Mal risk analizi formunu doldurunuz.
➤ Risk yönetimini anlatınız.	➤ Türk sigortacılığında risk yönetimi bölümünü okuyunuz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A. OBJEKTİF TESTLER(ÖLÇME SORULARI)

Bu faaliyet sonucunda hangi bilgileri kazandığınızı belirlemek için, aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Gerçekleştğinde acı veren ve zararlara neden olan tehlikeye ne ad verilir?
A) Risk
B) Olasılık
C) Olay
D) Olgu
2. Olası birçok sonucun gerçekleşebileceği durumlarda tahmin yeteneği ile ilgili olarak kişinin duyduğu kuşkuya ne ad verilir?
A) Risk
B) Belirsizlik
C) Nesnel olasılık
D) Bilgi yokluğu
3. Yakınındaki eşyaya yayılma gücü olan ve bunları tehdit altında tutan ve vaktinde söndürülmediğinde bulunduğu yeri muhteviyatı ile birlikte imha eden ateşe ne ad verilir?
A) Kaza
B) Montaj
C) Yangın
D) Makine kırılması
4. Ekspertiz sonucunda tespit edilen riskler hangisidir?
A) Sağlık riskleri
B) Yangın riskleri
C) Kaza riskleri
D) Mühendislik riskleri
5. Tehlikelerin verebileceği zarar, hasar veya yaralanmanın şiddeti ve bu zarar, hasar veya yaralanmanın ortaya çıkma olasılığı neyle belirlenir?
A) Risk analizi
B) Olasılık belirleme
C) Tahminle
D) Öngörme

Cevaplarınızı modülün sonundaki cevap anahtarı ile karşılaştırınız.

B. UYGULAMALI TEST

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Risk tehlike midir?		
2. Belirsizlik şanslar eşitse en üst düzeyde midir?		
3. Konut ve eşya ile ilgili riskler sivil riskler grubuna mı girer?		
4. Her ne akıl ve ruh haleti, ile olursa olsun intihar veya intihara teşebbüs kaza risklerine girer mi?		
5. Cam kırılması riskleri mühendislik risklerine girer mi?		
6. Politik olaylar nedeniyle ihracat olanağının kalmaması ihracat kredi risklerinden midir?		

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı modülün sonundaki cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrar inceleyiniz

Tüm sorulara “evet” cevabını verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Can ile ilgili riskleri tespit edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- Bölgenizdeki sigorta acentelerine giderek onlardan bölgesel riskler konusunda bilgi alınız.
- Polis tutanakları ve istatistiklere bakarak bölgedeki ferdi kaza risklerini takip ediniz.
- Sağlık kuruluşlarına giderek bölgede en çok hangi sağlık risklerinin yaygın olduğunu tespit ediniz.

2. CAN RİSKLERİ

Kişi yaşamı sırasında canını, bedenini, kendisini ve ailesini ilgilendiren tehlikelerle karşı karşıya gelir. Kişi kendisi üzerine gelen mali yüklerden kurtulmak ister. Bu riskler, yaşlılık, geçici veya kalıcı sakatlık, iş göremezlik, ölüm gibi risklerdir. Gerçekleştiklerinde, geleceği önemli ölçüde etkileyen bu riskleri kontrol altına almak hayat branşı üretimi içinde yer alır.

Resim 2.1: Hayatımız neden değerlidir?

2.1. Hayat Riskleri

Hayat riskleri insanların sürekli karşı karşıya kaldıkları risk türüdür. İnsanlar yaşamlarını devam ettirirken sürekli risk altındadırlar. Hayat risklerini

- Yaşlılık riskleri
- Emeklilik riskleri olarak ikiye ayırıyoruz.

2.1.1. Yaşlılık

İnsan yaşamı içerisinde yaşlılık başlı başına ve önlenmesi mümkün olmayan bir risk türüdür. Her insan yaşlanıp ve gençken yapabildiği işler yapamama riskiyle karşı karşıya kalabilir. Hiçbir şekilde bunun önlemi alınmaz ama yaşlılık geciktirilebilir.

İnsanlar yaşlandığında kendilerini güvence altına almak isterler, bunun için de sigorta şirketlerine poliçe yaptırarak kendilerini yaşlandıklarında güven altına almak isterler.

2.1.2. Emeklilik

Emeklilik yaşlılıkla gelen bir olgu gibi görünse de insanlar yaşlanmadan emekli olma imkânlarına sahiptirler. Çünkü değişen hayat koşulları ve şartlar insanları birden fazla emekliliğe sevk etmektedir kendilerini geleceğin risklerine karşı garanti altına almak isterler. Günümüzde bütün sigorta şirketleri özel emeklilik ile insanları emekli ederek geleceklerini garanti altına alırlar.

2.2. Ferdi Kaza Riskleri

Kişilerin, normal vefat dışında, herhangi bir nedenle geçirecekleri kaza sonucunda karşılaşabilecekleri tedavi giderleri, geçici veya kalıcı sakatlık veya kaza sonucu ölüm gibi risklere ferdi kaza riskleri denir.

Kişi bu riskin karşılığında kendini koruma yöntemlerine giderek ferdi kaza sigortası yaptırır. Kişi bu riskin karşılığında en yüksek derecede tazminat almak isteyebilir bunun için bir kaç sigorta şirketine poliçe düzenleyebilir. Kişinin sakatlanması durumunda sakatlık derecesi, Sosyal Sigortalar Kanununu gereğince değerlendirilir ve tazminat bu orana göre ödenir. Örneğin; iki gözünü kaybeden bir kişi tam malul sayılır, ve tazminatın tümüne hak kazanır. Ancak, sigortalının, sağ elinin bir parmağını ya da sol elinin, ayağının tümünü veya bir kısmını, sağ kulağını kaybetmesi durumlarında, bu organların kişinin mesleğini icra ederken yüklediği işlemlere bakılarak mağduriyeti ve maluliyet derecesi belirlenir. Bu maluliyet derecesinin oranı, sigortalıya ödenecek azami tazminat oranını belirler.

2.3. Sağlık/Hastalık Riskleri

Sağlığımızdan daha önemli hiçbir şeyimiz olamaz. Bu nedenle, sağlığımız için harcayacağımız paranın da ölçüsü olamaz. Ama bu parayı ödeyebilirsek... Aksi halde, sağlık elden gider ya da ev-bark satılır, borca girilir... Sonuç? Tedbiri hastalık ve sağlık problemleri kapıyı çalmadan önce almak gerekir sağlık riskleri önüne geçilebilir risklerdendir. Kalp krizi, kanser, by-pass, böbrek yetmezliği ve inme vs. sağlık riskleriyle insanlar sürekli karşı

karşıya kalabilirler. İnsanlar bu risklerle karşı karşıya bulunan stresli iş dallarında çalışıyorlarsa riske engel olamıyorlarsa risk karşısında kendilerini garanti altına alabilirler.

2.4. Can Riskleri Analizi

Risk Analizi Formu

Olası riskleri belirleyin

-
-
-
-

Kimin risk altında olduğunu belirleyin

-
-
-
-

Risk oluşma olasılığını ve ciddiyetini değerlendirin

-
-
-
-

Hangi kontrol mekanizmalarını kullanmalısınız?

-
-
-
-

Risk Analizi Formu Kullanımı Kolay Şekliyle

Neler ters gidebilir?

-
-
-
-

Kimin başına gelebilir?

-
-
-
-

Eğer olursa ne kadar ciddi olabilir?

-
-
-
-

Olmasını nasıl engelleyebiliriz?

-
-
-
-

102

Tablo 2.1. Can risk analiz formu

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Hayat risklerini tanımlayınız.	➤ Hayat riskleri kısmını okuyunuz.
➤ Ferdi kaza risklerini tanımlayınız	➤ Ferdi kaza riskleri kısmını okuyunuz.
➤ Hastalık riskinin tanımını yapınız.	➤ Hastalık riskleri kısmını okuyunuz.
➤ Can risk analizini yapınız.	➤ Can risk analizi kısmındaki formu doldurunuz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A. ÖLÇME SORULARI

Bu faaliyet sonucunda hangi bilgileri kazandığınızı ölçmek için aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Yaşlılık, geçici veya kalıcı sakatlık, iş göremezlik, ölüm gibi riskler hangi risk grubuna girer?
 - Can riskleri
 - Tarım riskleri
 - Mühendislik riskleri
 - Emeklilik riskleri
- Can riskleri içinde önüne geçilmeyen risk türü aşağıdakilerden hangisidir?
 - Kaza riskleri
 - Hastalık riskleri
 - Yaşlılık riskleri
 - Ferdi kaza riskleri
- Kişilerin, normal vefat dışında herhangi bir nedenle geçirecekleri kaza sonucunda karşılaşılabilecekleri geçici veya kalıcı sakatlık veya kaza sonucu ölüm gibi riskler hangi risk grubuna girer?
 - Hayat riskleri
 - Emeklilik riskleri
 - Ferdi kaza riskleri
 - Hastalık riskleri
- Kalp krizi, kanser, by-pass, böbrek yetmezliği ve inme vs. gibi riskler hangi risk grubuna girer?
 - Sağlık-hastalık riskleri
 - Ferdi kaza riskleri
 - Hayat riskleri
 - Yaşlılık riskleri

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı modülün sonundaki cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrar inceleyiniz.

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

B. UYGULAMALI TEST

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Can riskleri kişinin kendisini ve ailesini ilgilendiren tehlikelerle aniden karşı karşıya gelmesi midir?		
Hayat riskleri yaşlılık, emeklilik ve ölüm riskleri diye üçe mi ayrılır?		
Sağlık hastalık riskleri önüne geçilebilir risklerden midir?		

DEĞERLENDİRME

Uyguladığınız performans testinde;

Aşağıda belirtilen ölçütlere göre kendinizi değerlendiriniz. Eğer sonuca ulaştıysanız bir sonraki uygulama faaliyetine geçebilirsiniz. Sonuca ulaşamadıysanız uygulama faaliyetini yeniden gözden geçiriniz. Adımların aksayan bölümlerini öğretmeninizle konuşunuz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

İş yeri risklerini tespit edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- Bölgenizdeki sigorta acentelerine giderek onlardan bölgesel riskler konusunda bilgi alınız.
- Bölgenizdeki ticari kuruluşlara giderek karşı karşıya kaldıkları ticari riskleri öğreniniz.
- Bölgenizdeki ticari kuruluşlara giderek karşı karşıya kaldıkları politik riskleri öğreniniz.
- Bölgenizdeki iş ve işçi bulma kurumuna giderek bölgedeki meslekleri tespit ederek mesleki riskleri araştırınız.

3. İŞ YERİ RİSKLERİ

Ticari riskler şunlardır:

- Tesadüfi riskler
- Mesleki riskler

3.1. Ticari Riskler

İhracatçının hem yüksek riskli hem de düşük riskli ihracatı bir arada sigorta kapsamına dâhil edilerek riskin dağıtılması ve buna bağlı olarak nihai riskin asgari düzeye indirilmesi amaçlanmaktadır.

Kısa Vadeli İhracat Kredi Sigortası Programı'nın amacı, bir taraftan ihracatçıların kısa vadeli satışlarına ilişkin ihracat bedellerini ticari ve politik risklere karşı belirli limitler dâhilinde teminat altına alarak ihracatı teşvik etmek ve yönlendirmek, diğer taraftan da poliçenin teminat olarak gösterilmesi ile ticari bankalardan ihracat kredisi teminini kolaylaştırmaktır. Ticari riskler ve politik riskler aşağıda maddeler hâlinde verilmiştir.

Ticari Riskler

Kişinin karşılaşacağı ticari riskler aşağıda maddeler hâlinde verilmiştir.

- Alıcının iflas etmesi
- Alıcı hakkında konkordato kararı alınması
- Alıcının borçlarını ödeyememesi nedeniyle tasfiye kararı alınması
- Mal bedelinin ödenmemesi
- Malın ihracatçıdan kaynaklanmayan nedenlerle kabul edilmemesidir.

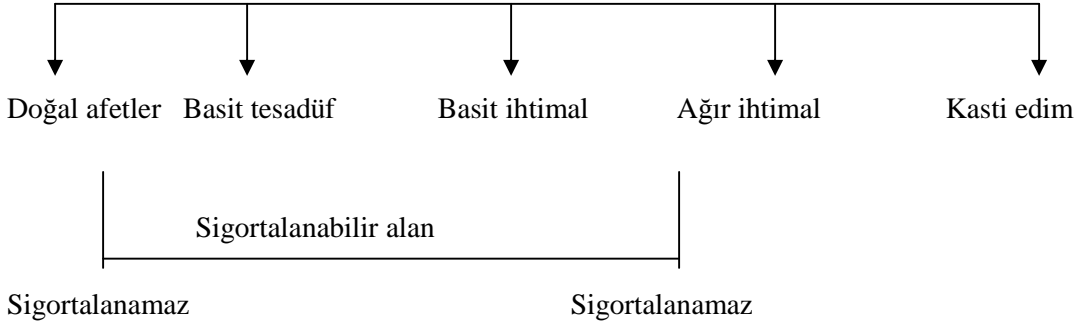
Politik Riskler

Kişinin karşılaşacağı politik riskler aşağıda maddeler hâlinde verilmiştir.

- Savaş hali
- İhtilal
- İç savaş
- İsyen
- Ayaklanma
- Alıcının ülkesinin ithal yasağı
- Alıcının ithal izninin iptali
- Alıcı bir devlet ya da devlet garantisine haiz bir kuruluş ise ödeme yükümlülüğünü yerine getirmemesi
- Transfer güçlüğü

3.2. Tesadüfi Riskler

Tesadüfi olaylar neticesinde meydana gelecek hasarları kapsar. Riskin sigortalanabilmesi için ilk koşul riskin rastlantısal olarak gerçekleşen bir risk olmasıdır. Risk, kesinlikle gerçekleşecek ya da gerçekleşmek üzere olan bir risk olmamalıdır. Altındaki dükkânda yangın çıkan konutun yangın riski sigortası kapsamına alınmaz, henüz deprem olmuş bir bölgede deprem riski güven altına alınmaz. Keza, hayat sigortalarında de ölmek üzere olan bir insanın hayatı sigorta edilmez. Hatta bazı önlemler alınmadığı takdirde riskin gerçekleşme olasılığının kesinlik kazanacak kadar yüksek olması bile riskin rastlantısal olarak gerçekleşme özelliğini bozacağından, gerekli önlemler alındıktan sonra sigortalanabilir risk olarak kabul edilir ve sigortalanır. Aşağıdaki şekilde tesadüfi risk alanları olarak kabul edilen alanlar görülmektedir.

Şekil 3.2: Tesadüfi risk alanı

Şekilde de görüldüğü gibi doğal afetlerin bir kısmı tesadüfi risk kapsamı dışında kalmıştır. Katastrofik riskler onlarca yılın primumu ile bile karşılanamayacak büyüklükte olabilmektedir.

Rastlantısal olarak gerçekleşen risklerle, basit ihmaller sonucu gerçekleşen tüm riskleri tesadüfi risk kapsamına alabilmekteyiz. Basit ihmaller insanın doğasında vardır. Hatta ağır ihmallerin de bir kısmı yine insanın doğası ya da içinde olduğu çevre şartları, sorunlar ve psikolojik etkenler nedeniyle tesadüfiriskler içinde kabul edilebilir.

3.3. Mesleki Riskler

3.3.1 Mesleki Risk Kavramı

Herhangi bir üretim içinde yer alan örneğin; makine imal eden, sağlık sektöründe görev yapan, hizmet üreten araştırma yapan herkes yaptığı iş ile ilgili değişik riskler ile karşı karşıyadır. Bu risklere “mesleki riskler” denir.

Resim 3.1: İş kazasına uğrayan bir işçi

3.3.2. Çeşitleri

Kömür madeninde çalışan bir işçi toza maruz kalmakta, kaynak ustası kaynak gazlarını solumakta ve gözleri ışıklardan etkilenmekte, uzun süre bilgisayarların karşısında çalışan bir kişinin gözleri yorulmakta, bel, sırt ve bilekleri ağrımakta, bir cerrah ameliyat ortamında uzun süre ayakta kalmaya bağlı sorunlar ile karşı karşıya bulunmakta ve hepatit-B gibi kanla bulaşan hastalıklara maruz kalmakta, bir balerin nokta duruşu nedeniyle parmak ve tırnak sorunları ile karşılaşmakta, bir ev hanımı kullandığı ev aletlerinden kaynaklanan bir çok tehlikeler ile iç içe yaşamaktadır. Bu örnekleri çoğaltmak ve tüm çalışanlara yaymak mümkündür.

Mesleki risklerin ortadan kaldırılamaması veya kontrol altına alınamaması nedeniyle iş kazaları, meslek hastalıkları, mesleki stresler ortaya çıkmakta, başta çalışanlar olmak üzere herkesin sağlıkları etkilenmekte, çalışma verimleri düşmekte, üretime yaptıkları katkılar azalmaktadır.

Çalışma yaşamı içinde yer alan mesleki riskler gerekli önlemler alındığı takdirde ortadan kaldırılabilir, sonuçları en asgari düzeye indirilebilir, tekrarlanmasının önüne geçilebilir.

Burada üzerinde önemle durulması gereken nokta güvenli ve risksiz bir ortamda çalışma çabasının yaşamın her alanında var olduğunun bilincine varmaktır. Yani güvenlik, evde, okulda, iş yerinde, seyahat sırasında, yürürken her an varlığını hissettirmesi gereken bir ihtiyaçtır.

Güvenli yaşam güvenlik fikrinin, güvenlik kültürünün bir sonucudur. Güvenlikli yaşam, sürekli yaşayan örgütlü bir kurum olarak ele alınmalı ve güvenli yaşam için mücadele vermeden güvenli bir ortama kavuşulamayacağı hatıralardan çıkartılmamalıdır.

3.4. İş Yeri Riskleri Analizi

İş yeri riskleri analizi riskleri değerlendirme çalışmalarına başlarken yapılması gereken bir ön çalışmadır. Risk haritaları oluşturulmuş çalışma alanındaki makineler, ekipmanlar, koşullar, çalışmalar veya düzenlemelerden kaynaklanabilecek tehlikeler belirlenerek “Başarısızlık Senaryoları” tanımlanmaya çalışılır. Bu çalışma aşağıdaki gibi bir sıra izlenerek yapılabilir.

- Çalışma alanlarındaki işçi sayıları ve sorumlular belirlenir. Risk haritasında tanımlanmış olan çalışma alanları, proses (sürel) alanlarında çalışan işçi sayısı, vardiya sayısı, bu bölümlerin amirleri, formenler, operatörler vb. belirlenir.
- 2.liste hazırlanır Çalışanlar çalıştıkları alandaki tüm ekipmanı ve koşulları, maddeleri bilmelidir. Mikro ayrıştırılmış olan alanlar üzerindeki tüm makinelerin, aletlerin, materyallerin, koşulların, alanların ve çalışma şekillerinin (pratiklerinin) listelerinin bizzat o bölümde çalışan işçiler tarafından bir vazife olarak çıkartılması sağlanır.
- Çalışanların eğitim düzeyleri belirlenir.

- Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitim düzeyleri belirlenmeye çalışılır.
- Bakım personelinin yaptıkları işlerle ilgili liste hazırlaması istenir. Bakım personeli bakım yaptığı alet ile ilgili her şeyi bilmelidir, yapılan işler ile ilgili isteklerinin bizzat çalışan işçiler tarafından bir vazife olarak çıkartılması sağlanır.
- Yapılan işi denetleyen işletme amirlerinin bilgi düzeyleri belirlenir. İşletme amirleri sorumlu oldukları bölümde, her bir parçanın, ekipmanın listesini yapabiliyor mu, hangi materyaller olduğunu söyleyebiliyor mu araştırılır.
- Kayıtlara ulaşım rahatlığı olup olmadığı araştırılır. Güvenlik ve sağlık birimi, işyerinin/işletmenin tüm kayıtlarında dosyalama ile veya bilgisayar ortamında rahatlıkla ulaşabiliyor mu? Araştırılır
- Kayıtlar düzgün tutuluyor mu? Önceki kaza kayıtları ve sağlık bilgilerine ulaşılabilir mi? Araştırılır.
- 9.yönetim hiyerarşisi belirlenir Kimin hangi bölümde nereye kadar sorumluluğunun ve yetkisinin bulunduğu belirlenir.
- Denetim sorumlulukları tayin edilir. Denetim ve gözetimin aksaklıkları ve zaafı araştırılır, denetim ve gözetim yapan personelin yetki ve sorumlulukları tayin edilir. Zaman listeleri, personelin birbiri ile haberleşme oranları araştırılır.
- Makinelerin/ekipmanların periyodik bakım süreleri belirlenir ve yıpranma süreleri hakkında bilgi toplanır.
- Üretim prosesinin akış şemaları elde edilir, çizilir. Üretim güvenliğini etkileyecek parametreler belirlenir.
- Dizayn/planlama mühendislerinin çalışacağı alanlar tespit edilir.
- Hangi standartlara ve risk değerlendirme yöntemlerine başvurulacağının belirlenmesi yapılır.
- İş risklerinin analizi yapılır İş riski analizleri ile çalışma yerinde işlerin detaylı tasvirinin yapılması, her işte, görevde sağlık ve güvenlik faktörleri açısından analizler yapılması sağlanır.
- Son olarak işletme/fabrika gezilerek işyerinde ortaya çıkabilecek tüm tehlikeler not edilir, ayrıca kaza kayıtları ve sağlık raporları ve kayıtları, MSDS gibi tüm kayıtlar incelenerek ortaya çıkabilecek tehlikeler not edilir.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Ticari risklerin amaçlarını anlatınız.	➤ Ticari riskler kısmını okuyunuz.
➤ Ticari riskler nelerdir sayınız?	➤ Ticari riskler kısmını okuyunuz.
➤ Politik riskler nelerdir? Sayınız.	➤ Politik riskler kısmını okuyunuz.
➤ Mesleki riskleri tanımlayınız	➤ Mesleki riskler kısmını okuyunuz.
➤ İş yeri risk analizinin tanımını yapınız.	➤ İş yeri riskleri analizleri kısmını okuyunuz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A. ÖLÇME SORULARI

Bu faaliyet sonucunda hangi bilgileri kazandığınızı, aşağıdaki soruları cevaplayarak ölçünüz.

1. Alıcının iflas etmesi hangi risk grubuna girer?
 - A) Ticari riskler
 - B) Politik riskler
 - C) Tesadüfi riskler
 - D) Mesleki riskler
2. İsyen durumunda alıcının iflas etmesi hangi risk grubuna girer?
 - A) Ticari riskler
 - B) Politik riskler
 - C) Tesadüfi riskler
 - D) Mesleki riskler
3. Herhangi bir üretim içinde yer alan, hizmet üreten, araştırma yapan herkesin yaptığı iş ile ilgili karşı karşıya kaldığı risklere ne ad verilir?
 - A) Ticari riskler
 - B) Politik riskler
 - C) Tesadüfi riskler
 - D) Mesleki riskler
4. Risk değerlendirme çalışmalarına başlarken tehlikeler belirlenerek başarısızlık senaryoları tanımlamasına ne ad verilir?
 - A) Tesadüfi riskler
 - B) Risk yönetimi
 - C) İş yeri risk analizi
 - D) Ticari riskler

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı modülün sonundaki cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrar inceleyiniz

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

B UYGULAMALI TEST

Modül ile kazandığımız yeterliği aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Ticari riskleri tanımladınız mı?		
2. Politik riskleri maddeler halinde sıralayabildiniz mi?		
3. Hangi risklerin mesleki risk kapsamına girdiğini öğrendiniz mi?		
4. İş yeri risk analizleri bölümünü inceledikten sonra bir işyerinin risk analizini yaptınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Uyguladığımız performans testinde;

Aşağıda belirtilen ölçütlere göre kendinizi değerlendiriniz. Eğer sonuca ulaştıysanız modül değerlendirmeye geçebilirsiniz. Sonucu ulaşamadıysanız uygulama faaliyetini yeniden gözden geçiriniz. Adımların aksayan bölümlerini öğretmeninizle konuşunuz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

1. Bu modül sonucunda hangi bilgileri kazandığımızı, aşağıdaki soruları cevaplayarak ölçünüz. 1. Hasar olasılığı 0 ise risk nasıl değişir?

- A) Risk en yüksek düzeydedir.
- B) Risk yarı yarıyadır.
- C) Risk yok demektir.
- D) Hiçbiri

2. Olasılık 0 ile 1 arasındaki bir değerdir. Olasılığın 0 olması durumunda riskin sonucu nedir?

- A) Sonuç gerçekleşmez.
- B) Gerçekleşme olasılığı yüksektir.
- C) Sonuç gerçekleşir.
- D) İhtimaller belirsizdir.

3. Pamuk tütün gibi maddelerde kendi kendine yanma, kendiliğinden yanma kavrulma yangına dönüşürse yangın riskine girer aksi takdirde kendi kendine kavrulma nedeniyle malın uğrayacağı zarar, yangın poliçesine ek olarak riski kapsamına girer?

4. Her ne akıl ve ruh haleti ile olursa olsun intihar veya intihara teşebbüs riski dışındadır.

5. Aşağıdaki risklerden hangisi montaj riskleri dışında kalmaz?

- A) Bir iş makinesinin birleştirme sonucu kırılması
- B) Harp olaylarında meydana gelen hasar ve kayıplar
- C) Nükleer yakıtlar dolayısı ile meydana gelen hasar ve kayıplar
- D) Aşınma, yıpranma, paslanma ve çürümeler

6. Aşağıdakilerden hangileri hayat riskleri grubunda yer alır?

- A) Hayat riskleri-montaj riskleri
- B) Yaşlılık riskleri-emeklilik riskleri
- C) Can riskleri- montaj riskleri
- D) Kaza riskleri- cam kırılması riskleri

7. Aşağıdakilerden hangisi ticari risklerden değildir?

- A) Alıcının iflas etmesi
- B) Mal bedelinin ödenmemesi
- C) Malın ihraçtan kaynaklanmayan nedenlerle kabul edilmemesi
- D) Alıcının ülkesindeki ithal yasağı

8. Aşağıdakilerden hangisi politik risklerden değildir?

- A) Savaş hali
- B) İsyen
- C) Alıcı hakkında konkordato kararı alınması
- D) İhtilal

UYGULAMALI TEST

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Tehlikeyi tanımlayabilir misiniz?		
2. Yangın risklerini sayabilir misiniz?		
3. Hangi işletmelerin ticari ve endüstriyel riskler kapsamında olduğunu söyleyebilir misiniz?		
4. Kaza risklerini tanımlayabilir misiniz?		
5. Kaza sayılmayacak halleri söyleyebilir misiniz?		
6. Nakliyat risklerinin tanımını yapabilir misiniz?		
7. Mühendislik risklerini tanımlayabilir misiniz?		
8. İnşaat risklerinden hangilerinin sigorta kapsamında kaldığını öğrendiniz mi?		
9. Montaj risklerini sayabilir misiniz?		
10. Tarım risklerini öğrendiniz mi?		
11. Kredi risklerinden yola çıkarak ülkemizdeki kredi risklerini söyleyebilir misiniz?		
12. İhracat kredisi risklerinin neler olduğunu söyleyebilir misiniz?		
13. Risk analizlerinden yola çıkarak risk değerlendirmesi yapabilir misiniz?		
14. Örnek mal risk analizi formunu doldurabilir misiniz?		
15. Türk sigortacılığında risk yönetimini anlatabilir misiniz?		
16. Hayat risklerini anlatabilir misiniz?		
17. Ferdi kaza risklerini tanımlayabilir misiniz?		
18. Sağlık risklerini anlatabilir misiniz?		
19. Can risk analizi formunu doldurabilir misiniz?		
20. Ticari riskleri söyleyebilir misiniz?		
21. Politik riskleri söyleyebilir misiniz?		
22. Mesleki riskleri tanımlayabilir misiniz?		

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1'İN CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1	A
2	B
3	C
4	D
5	A

ÖĞRENME FAALİYETİ 2'NİN CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1	A
2	C
3	C
4	A

ÖĞRENME FAALİYETİ 3'ÜN CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1	A
2	B
3	D
4	C

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1	C
2	A
3	KAVRULMA
4	KAZA
5	A
6	B
7	D
8	C

Cevaplarınızı cevap anahtarları ile karşılaştırarak kendinizi değerlendiriniz.

KAYNAKÇA

- Prof. Dr. ALPER Enver, Av. ÖNDAŞ GÜVEL Afitap, **Sigortacılık**, Seçkin, Ankara 2004
- Dr. URALCAN G. Şebnem, **Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi**, Beta, , İstanbul 2004
- www.sigortam.net
- www.Hayatsigorta.com
- www.hürsigorta.com
- www.policem.com